

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 16159/2023
04.07.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш, Јасмине Стаменковић, Мирјане Андријашевић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Гордана Савић, адвокат у ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Краљеву, ради накнаде имовинске штете, вредност спора 911.349,18 динара, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гжрр 485/22 од 08.12.2022. године, у седници већа одржаној дана 04.07.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија и ПРЕИНАЧУЈЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гжрр 485/22 од 08.12.2022. године у ставу II изреке тако што **СЕ ОДБИЈА** жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Чачку Прр1 10/2022 од 05.09.2022. године у ставу првом и четвртом изреке и **ОДБИЈА СЕ** захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гжрр 485/22 од 08.12.2022. године у ставу I изреке.

Образложење

Пресудом Основног суда у Чачку Прр1 10/2022 од 05.09.2022. године, ставом првим изреке, обавезује се тужена да тужиоцу, на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у предмету Основног суда у Чачку И.бр. 1482/15 исплати неисплаћене минималне зараде, као и трошкове парничног и извршног поступка по решењу о извршењу Основног суда у Чачку И.бр. 1482/15 од 24.09.2016. године и то таксативно одређене новчане износе, почев од априла месеца 2008. године па закључно са износом за март месец 2011. године, како се то наводи у овом ставу изреке првостепене пресуде, све са законском затезном каматом на сваки појединачни месечни износ почев од 26.03.2019. године, као дана подношења тужбе па до коначне исплате, као и за трошкове парничног поступка износ од 142.064,00 динара, са законском затезном каматом почев од 26.03.2019. године као дана подношења тужбе па до коначне исплате и трошкове извршног поступка у износу од 10.800,00 динара, све на терет буџетских

средстава Републике Србије, у оквиру средстава која су намењена покрићу текућих расхода Основног суда у Чачку, осим средстава намењених за текуће одржавање објеката и опреме за запослене. Ставом другим изреке, одбија се тужбени захтев тужиоца којим је тражио да тужена на досуђене износе из става првог изреке пресуде, плати законску затезну камату на сваки појединачни месечни износ почев од првог у наредном месецу за претходни месец, па до 25.03.2019. године, као и законску затезну камату на досуђене трошкове парничног поступка од 142.064,00 динара, почев од 26.07.2014. године па до 25.03.2019. године, као неоснован. Ставом трећим изреке, одбацује се тужба у делу тужбеног захтева којим је тужилац тражио да се обавезе тужена да на досуђени износ трошкова извршног поступка од 10.800,00 динара тужиоцу плати законску затезну камату почев од 24.09.2015. године па до исплате, као недозвољена. Ставом четвртим изреке, обавезује се тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 84.000,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности до исплате, на терет буџетских средстава Републике Србије, у оквиру средстава која су намењена покрићу текућих расхода Основног суда у Чачку, осим средстава намењених за текуће одржавање објеката и опреме за запослене.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гжрр 485/22 од 08.12.2022. године, у ставу I изреке одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда у ставу другом и трећем изреке. У ставу II изреке преиначена је првостепена пресуда тако што је: 1. одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да му тужена на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у предмету Основног суда у Чачку И.бр. 1482/15 исплати неисплаћене минималне зараде, као и трошкове парничног и извршног поступка по решењу о извршењу Основног суда у Чачку И.бр. 1482/15 од 24.09.2016. године у износима таксативно наведеним у овом ставу изреке, са затезном каматом на сваки појединачни месечни износ почев од 26.03.2019. године, као дана подношења тужбе па до коначне исплате, трошкове парничног поступка у износу од 142.064,00 динара, са законском затезном каматом почев од 26.03.2019. године, као дана подношења тужбе па до коначне исплате и трошкове извршног поступка у износу од 10.800,00 динара, све на терет буџетских средстава Републике Србије, у оквиру средстава која су намењена покрићу текућих расхода Основног суда у Чачку, осим средстава намењених за текуће одржавање објеката и опреме за запослене; 2. обавезан је тужилац да туженој на име трошкова парничног поступка исплати износ од 27.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од извршности пресуде па до коначне исплате; 3. одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је изјавио благовремену ревизију из свих законом предвиђених разлога.

По оцени Врховног суда, ревизија тужиоца дозвољена је против правноснажног дела другостепене пресуде којим је преиначена првостепена пресуда, а на основу одредбе члана 403. став 2. тачка 2 Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр. 72/11..10/23-др. закон), па је у том делу ревизијски суд испитао побијану пресуду применом одредбе члана 408. ЗПП, и утврдио да је ревизија основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је 17.09.2015. године поднео предлог за извршење против извршног дужника АД ФРА „Алат за унутрашњи навој“ ДОО Чачак, на основу извршне исправе - пресуде Основног суда у Чачку П.бр. 123/11 од 26.07.2014. године, ради наплате потраживања на име минималне зараде за период од априла месеца 2008. до марта месеца 2011. године, у износима како је то ближе описано предметним предлогом, затим трошкова парничног поступка у износу од 142.064,00 динара са припадајућом каматом и трошкова извршења, који предлог је усвојен решењем истог суда И.бр.1482/15 од 24.09.2015. године, а којим су одређени трошкови извршења у износу од 10.800,00 динара. Извршење је одређено пленидбом новчаних средстава које извршни дужник има на рачунима код „Чачанске банке“ а.д. Чачак. Због недостатка прилива новчаних средстава на текући рачун извршног дужника, тужилац није намирио своје потраживање, да би решењем И 1482/15 од 08.05.2018. године био прекинут поступак извршења јер је извршни дужник престао да постоји као правно лице услед спроведене статусне промене. Такође је првостепени суд утврдио да је извршни дужник у време када је настало предметно потраживање пословао већинским државним капиталом. Решењем Основног суда у Чачку Р4 149/18 од 28.03.2018. године утврђено је да је подносиоцу, овде тужиоцу, повређено право на суђење у разумном року у предмету тог суда И 1482/15.

На основу утврђеног чињеничног стања првостепени суд закључује да постоји одговорност тужене због дужине трајања извршног поступка, због чега тужилац трпи материјалну штету која се огледа у томе што је онемогућен да користи новчана средства која му припадају и која се састоји у висини главног неисплаћеног потраживања у посматраном извршном поступку у коме му је повређено право на суђење у разумном року и које је утврђено правноснажном одлуком суда. Из наведеног произилази да је тужилац претрпео имовинску штету због повреде права на суђење у разумном року, па како се тужена не може ослободити одговорности по основу кривице тужиоца или неког трећег лица у смислу чл. 177 ст.1 и 2 ЗОО, ни делимично, јер тужилац није допринео настанку штете, због чега нема подељене одговорности у смислу чл. 192 ЗОО, то првостепени суд налази да је тужени одговоран за штету коју тужилац потражује и која представља неисплаћено потраживање у посматраном извршном поступку број 10447/20 од 26.10.2020. године. Првостепени суд је делимично одбио тужбени захтев за део потраживања које се односи на затезну камату, сматрајући да тужиоцу припада затезна камата од дана подношења тужбе.

Другостепени суд из изведених доказа о структури капитала и одговорности тужене, доноси другачији закључак. Према оцени другостепеног суда, у конкретном случају мора се утврђивати узрочно-последична веза између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивати да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда. Нужно је доказати да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини и

да поштујући редослед исплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате, прописане одговарајућим законом о извршењу. Доказивање постојања узрочно-последичне везе између настале имовинске штете и неправилног или незаконитог рада органа тужене у смислу члана 172 ЗОО, је на тужиоцу сходно правилу о терету доказивања. Другостепени суд даље образлаже да у ситуацији када је од стране првостепеног суда утврђено да је тужилац по правноснажној и извршној пресуди Основног суда Чачак П.бр. 123/11 од 26.07.2014. године имао неизмирено новчано потраживање у висини минималних зарада за период 01.04.2008. године до 31.03.2011. године, а према АД ФРА „Алат за унутрашњи навој“ ДОО Чачак, а да сходно подацима из прочитаних потврда Агенције за привредне регистре произилази да у спорном периоду од 01.04.2008. године до 31.03.2011. године АД ФРА „Алат за унутрашњи навој“ ДОО Чачак није пословао са већинским друштвеним или државним капиталом, то тужбени захтев тужиоца према туженој Републици Србији не може бити основан, из којих разлога је уз примену напред наведених одредаба материјалног права, другостепени суд преиначио првостепену пресуду.

По налажењу Врховног суда, основани су наводи ревидента о погрешној примени материјалног права.

Одредбом члана 31. став 1. Закона о заштити права на суђење у разумном року прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, у року од једне године од дана када је стекла право на правично задовољење. Према ставу трећем те одредбе, одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна.

Накнада материјалне штете, према правилима облигационог права, односи се на успостављање ранијег стања, какво је било пре него што је штета настала, као и на исплату у новцу уколико успостављање ранијег стања не надокнађује штету потпуно или ако успостављање ранијег стања није могуће (члан 180. Закона о облигационим односима).

Европски суд за људска права је у предметима у односу на Србију изразио став да за неисплаћена потраживања запослених према друштвеним предузећима и предузећима са претежним друштвеним капиталом, као субјектата под контролом државе, досуђена правноснажном судском одлуком која су у извршном поступку остала ненаплаћена дужи временски период, одговара Република Србија, из сопствених средстава. Пресудама донетим у таквим предметима Република Србија је обавезана да из сопствених средстава, у року од три месеца од њихове правноснажности, исплати подносиоцима представке износе који су им досуђени правноснажним пресудама домаћих судова.

Такође, Уставни суд је, уважавајући праксу међународних институција за заштиту људских права, одлукама којима је усвајао уставну жалбу због повреде права на имовину

из члана 58. Устава Републике Србије услед неспровођења решења о извршењу - принудне наплате новчаног потраживања из радног односа од предузећа са већинским друштвеним капиталом, утврђивао право носиоца уставне жалбе на накнаду материјалне штете у висини износа опредељених решењем о извршењу, умањене за евентуално наплаћене износе по том основу.

Према Закључку усвојеном на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 02.11.2018. године, Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа, која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року.

Следствено изложеном, по становишту ревизијског суда, тужена је и у овом случају дужна да тужиоцу исплати износе досуђене извршном пресудом Основног суда у Чачку П.бр. 123/11 од 26.07.2014. године и одређене решењем о извршењу истог суда И.бр.1482/15 од 24.09.2015. године. Одговорност тужене заснива се на напред цитираним одредбама Закона о заштити права на суђење у разумном року и Закључку Врховног касационог суда од 02.11.2018. године, будући да је током поступка било неспорно да је решењем Основног суда у Чачку Р4 149/18 од 28.03.2018. године утврђено да је тужиоцу повређено право на суђење у разумном року у предмету тог суда И 1482/15. Такође, насупрот закључку другостепеног суда, извршни дужник АД ФРА „Алат за унутрашњи навој“ ДОО Чачак, јесте пословао са већинским државним капиталом будући да је структура капитала његовог оснивача (АД ФРА Чачак) износила 47,8582 % Акционарски фонд и 9,7909 ПИО Фонд РС, што чини преко 50% државног капитала. Стога, тужена одговора за материјалну штету услед неизвршења правноснажне и извршне судске одлуке, по правилима о објективној одговорности из члана 31. став 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року, која штета је досуђена ставом првим изреке првостепене пресуде. На тај начин тужиоцу ће бити надокнађена материјална штета у складу са правилом садржаним у члану 185. Закона о облигационим односима и његово имовно стање бити доведено у положај у којем би се налазило да је извршни поступак окончан исплатом досуђеног новчаног потраживања у разумном року.

Имајући у виду да другостепени суд није правилно применио материјално право када је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев, Врховни суд је применом одредбе члана 416. став 1. ЗПП, одлучио као у првом ставу изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије против другостепене одлуке у делу у коме је другостепени суд потврдио првостепену пресуду и решење садржано у пресуди у другом и трећем ставу изреке, Врховни суд применом одредбе члана 410. став 2. тачка 5 ЗПП, налази да ревизија није дозвољена.

Наиме, другостепени суд је потврдио првостепену пресуду у делу којим је одбијен захтев за исплату затезне камате у одређеним периодима, и делу којим је одбачена тужба у делу тужбеног захтева којим је тужилац тражио да се обавезе тужена да му на досуђени износ трошкова извршног поступка од 10.800,00 динара плати законску затезну камату почев од 24.09.2015. године па до исплате.

Одредбом члана 403. став 3. ЗПП прописано је да ревизија није дозвољена у имовинскоправним споровима ако вредност предмета спора побијаног дела не прелази динарску противвредност од 40.000 евра, по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе. Према одредби члана 28. Закона о парничном поступку, ако је за право на изјављивање ревизије и у другим случајевима прописаним у овом закону меродавна вредност предмета спора, као вредност предмета спора узима се само вредност главног захтев, док камате и остала споредна тражења, као и трошкови поступка се не узимају у обзир ако не чине главни захтев.

Стога је у наведеном делу ревизија недозвољена. Тужилац није предложио да се у том делу одлучује по ревизији у складу са одредбом члана 404. ЗПП, па стога ревизијски суд није испитивао услове за одлучивање о ревизији из те законске одредбе.

Из наведених разлога, на основу члана 413. Закона о парничном поступку, одлучено је као у ставу другом изреке.

Врховни суд није тужиоцу досудио трошкове ревизијског поступка имајући у виду да исте није определио по врсти и висини у складу са одредбом члана 163. став 2. ЗПП.

**Председник већа – судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић